

สัญญาเลขที่ -- YSL - S19

โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

“บ่อซำกับชุมชนบ่อทรัพย์”

อาจารย์ที่ปรึกษา นางสุมาลี พร้อมมูล
โรงเรียนวัดบ่อทรัพย์ อ.สิงหนคร จ.สงขลา

คณะผู้วิจัย

1. นางสาวอรกานต์ แสงดี
2. เด็กหญิงทรงพร สุระกำแหง
3. นายวิศพล เฟื่องรักษ์
4. นายภูวเดช ทองหนู

ธันวาคม พ.ศ. 2552

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว)

โครงการ “ ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้ ”

คำนำ

จากการที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จัดให้มีโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นภาคใต้ขึ้น เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนมีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีจิตสาธารณะ มีทักษะ
การคิดเป็นกระบวนการ และทำให้รู้จักชุมชนของตนเอง รักและหวงแหนสาธารณประโยชน์ที่มีคุณ
อันดีต่อชุมชน ส่งผลให้เยาวชนของชาติมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบยั่งยืน

คณะที่มวิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยเรื่อง ป่อชัยกับชุมชนป่อทรัพย์ในครั้งนี้ จะ
เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาและผู้ที่สนใจค้นคว้าหาข้อมูลประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นภาคใต้เป็นอย่างยิ่ง

คณะที่มวิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1	
ที่มาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
คำถามการวิจัย	2
วิธีการศึกษาข้อมูล	2
ผังมโนทัศน์	4
บทที่ 2	
พื้นที่ศึกษาโครงการ	5
สภาพภูมิศาสตร์	6
ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม	7
การคมนาคมและสาธารณูปโภค	9
บทที่ 3	
วิจัยเบื้องต้นกับชุมชนปอทรัพย์	10
บทที่ 4	
บทสรุป	20
ข้อเสนอแนะ	21
ภาคผนวก	
บรรณานุกรม	
นุคลานุกรม	

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

บ่อซับ เป็นบ่อน้ำใหญ่อยู่หน้าวัดบ่อทรัพย์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านบ่อเตย ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นบ่อศูนย์กลางชุมชนมาตั้งแต่สมัยเมืองสงขลาฝั่งแหลมสน การขุดสังเกตได้ว่า ขุดตามหลักวิชา แสดงภูมิปัญญาสมัยโบราณ มีการตั้งไม้แม่ไฟแล้วก่ออิฐเรียงโค้งกลม และตั้งอย่างไ้ระดับ ขนาดกว้างประมาณ 7 เมตร ลึกประมาณ 10 เมตร ไม่มีหลักฐานว่าใครเป็นผู้สร้าง สันนิษฐานว่าสร้างมาประมาณ พ.ศ.2360 ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บ่อซับเป็นบ่อน้ำที่ซึมซับลงมาจากภูเขา (เขาแดง) ต่อมาได้รับการขุดแต่งและบูรณะโดยหน่วยศิลปากรที่ 9 สงขลา กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2535

ในอดีตบ่อซับ เป็นที่เลื่องลือในการรักษาโรค เมื่อเอาน้ำไปดื่มกินและอาบเพื่อรักษาโรคก็จะหายจากโรคร้ายกันทั้งนั้น ชาวบ้านในละแวกนี้มีทั้งนับถือศาสนาพุทธและอิสลามจะพากันมาตักน้ำไปใช้อุปโภค บริโภค และยังเป็นທີ່เลื่องลือว่ามีสมบัติอยู่ในบ่อซับอีก ผู้คนต่างก็มาหาสมบัติกันทั่วทุกสารทิศแต่ก็ไม่พบ ปัจจุบันบ่อซับไม่มีชื่อเสียงในเรื่องทรัพย์สมบัติอีกต่อไป คงเป็นเพียงน้ำที่ใช้ในการอุปโภค บริโภค ของผู้คนในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ ที่มาใช้ประโยชน์ของน้ำร่วมกัน เพราะบ่อซับเป็นบ่อน้ำที่ไม่เคยแห้งเลย บ่อซับจึงนับว่ามีคุณอนันต์ต่อชุมชนในพื้นที่จนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “ บ่อซับกับชุมชนบ่อทรัพย์ ”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของบ่อซับและความสำคัญของทรัพยากรน้ำต่อชุมชนบ่อทรัพย์
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบ่อทรัพย์จากอดีตถึงปัจจุบัน

คำถามการวิจัย

1. บ่อซับมีความเป็นมาและความสำคัญต่อชุมชนบ่อทรัพย์อย่างไร
2. ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตคนในชุมชนบ่อทรัพย์ในการใช้ทรัพยากรน้ำในอดีตจนถึงปัจจุบันมีพัฒนาการอย่างไร

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ได้รับทราบประวัติความเป็นมาของบ่อซับในอดีตและวัดบ่อทรัพย์ในปัจจุบัน
2. เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรมทางศาสนาที่แตกต่างกันและ ดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข
2. เพื่อเป็นแนวทางในการร่วมอนุรักษ์ บ่อทรัพย์ โบราณสถานให้ คงอยู่ตลอดไป

วิธีการศึกษาข้อมูล

1. การสัมภาษณ์
2. การศึกษาเอกสาร

การศึกษาวิจัยข้อมูลประวัติศาสตร์ “ บ่อซับกับชุมชนบ่อทรัพย์ ” ได้ สัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านแหลมสน หมู่ที่ 3 บ้านบ่อเตย ในชุมชนบ่อทรัพย์ ที่มาใช้บ่อซับในอดีตจนถึงปัจจุบัน

- 1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก บุคคลที่รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับบ่อซับ จำนวน 3 คน ได้แก่
 - 1.1.1 นางเขียว บำรุงผล
 - 1.1.2 นายเส้น แหละหลี่
 - 1.1.3 นางฝาคีมะ แหละหลี่
2. การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม

กลุ่มบุคคลที่ใช้ประโยชน์จากบ่อซับในด้านอุปโภค บริโภค และที่อยู่ใกล้เคียง ตั้งแต่เริ่มขุดบ่อซับ จนถึงปัจจุบัน จำนวน 10 คน ได้แก่

1. นางคง สุวรรณโณ
2. นายฉิ้น มณีวงศ์
3. นางสาวรีชอ อุบลมณี
4. นางอมรรัตน์ สุวรรณเดชา
5. นางสุพร เจริญสง
6. นางอารี แสงดี

7. นางสาวบุรณีย์ โวหาร
8. นายอาทิตย์ หมัดทอง
9. นางสาวบุรณีย์ เฟื่องรักษ์
10. นางนงนุช เฟื่องรักษ์
11. นางวรรณณา มิตรชมพู

2. ศึกษาเอกสาร หนังสือที่ระลึกต่างๆ

1. สงขลาเมืองเก่า จากหัวเขาแดงถึงท่าแหลมสน ของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดสงขลา
2. ประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคใต้ (ที่ระลึกงานทักษิณวิชาการ 2551)
3. หนังสือสภากาชาดวัฒนธรรม ของจังหวัดสงขลา
4. หนังสือท้องถิ่นของเรา 1 จังหวัดสงขลา

- ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย

ใช้เวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2552 - ธันวาคม 2552 รวมทั้งสิ้น ประมาณ 6 เดือน

- หัวข้อวิจัย

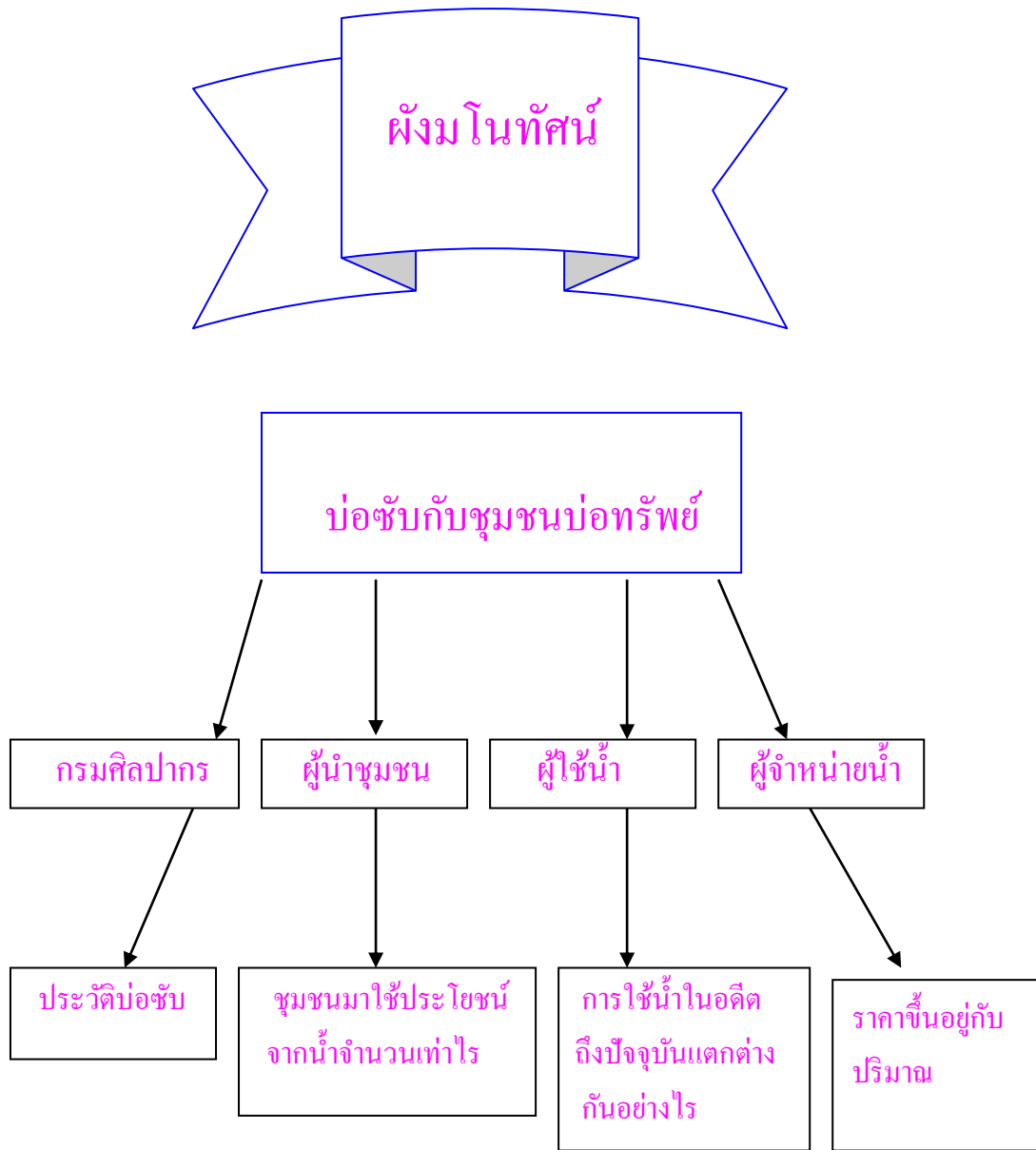
หัวข้อที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่อง “บ่อซบกับชุมชนบ่อทรัพย์ ” เป็นการตอบคำถามการวิจัย ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. บ่อซบมีความเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร

- 1.1 ประวัติความเป็นมาของบ่อซบ
- 1.2 บ่อซบมีความสำคัญต่อชุมชนบ่อทรัพย์ในลักษณะอย่างไรบ้าง

2. ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตคนในชุมชนบ่อทรัพย์ในการใช้ทรัพยากรน้ำในอดีตจนถึงปัจจุบันมีพัฒนาการอย่างไร

- 2.1 ชุมชนใช้ประโยชน์จากน้ำในลักษณะใด
- 2.2 การใช้น้ำในอดีตจนถึงปัจจุบันแตกต่างกันอย่างไร
- 2.3 ใช้น้ำบ่อซบในการอุปโภค- บริโภค หรือจำหน่าย
- 2.4 ความแตกต่างของปริมาณน้ำในอดีตจนถึงปัจจุบัน
- 2.5 ปัจจุบันมีพัฒนาการในการใช้น้ำบ่อซบอย่างไร

บทที่ 2

พื้นที่ศึกษาโครงการ

สงขลาเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของภาคใต้ เป็นดินแดนที่มีความรุ่งเรืองด้านวัฒนธรรม ตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาร่วมพันปี ได้รับสมญานามว่า “เมืองใหญ่สองทะเล” คือทะเลในหรือทะเลสาบสงขลาทางฝั่งตะวันตก และทะเลนอกหรืออ่าวไทยในฝั่งตะวันออก โดยเฉพาะบริเวณที่ราบลุ่มรอบทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งที่มนุษย์เข้าไปตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อสมัยเริ่มประวัติศาสตร์ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 12-18 เป็นต้นมา มีการนับถือลัทธิมหายาน รับเอาประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มีการสร้างพระพุทธรูป สถูปเจดีย์ อุโบสถ วิหาร และวัดต่างๆ

ในพุทธศตวรรษที่ 20 - 22 เริ่มมีการเผยแพร่ของศาสนาอิสลามในบริเวณคาบสมุทรมลายู ทำให้สงขลากลายเป็นดินแดนรอยต่อระหว่าง 2 ศาสนา และเชื้อชาติ จึงเกิดชุมชนขนาดใหญ่ 2 แห่ง บริเวณรอบๆทะเลสาบสงขลาเป็นเมืองสงขลาภิรมยาแดง มีการขยายตัวทางการค้ากับต่างประเทศ ในปลายแหลมมลายูและหมู่เกาะที่สำคัญเมืองสงขลาเป็นชุมชนค้าขายที่มีท่าเรือน้ำลึกระดับปานกลาง ต่อมา ปี พ.ศ. 2223 สงขลาฝั่งเขาแดงถูกทำลายลงชาวเมืองได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานที่ฝั่งแหลมสน อยู่อีกทางฝั่งหนึ่งของเขาแดง ต่อมาได้รับการพัฒนาเป็นเมืองสงขลาฝั่งแหลมสน(ใน พ.ศ. 2223-2385)

เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน มีการทำการค้ากับภาคใต้ของจีนมากขึ้น มีคนจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองสงขลาจำนวนมาก กลายเป็นกลุ่มอิทธิพลใหม่ที่มีบทบาทสำคัญในเมืองสงขลาจึงเป็นแหล่งผสมผสานทางวัฒนธรรมหลากหลายชนชาติ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมชวาและ มลายู สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยสร้างพื้นฐานความเจริญให้กับเมืองสงขลาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ดังปรากฏร่องรอยของโบราณสถานอยู่หลายแห่ง บางแห่งปรักหักพังไม่เหลือเค้าโครงเดิม และบางแห่งก็ได้รับการบูรณะซ่อมแซม เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวและอนุรักษ์ จากหลักฐานต่างๆก็พอจะมองเห็นภาพในอดีตของเมืองสงขลา รวมทั้งอำเภอสิงหนคร ก็เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสงขลาที่ตั้งตามชื่อเมืองสงขลาฝั่งหัวเขาแดงในอดีต และร่องรอยของความเจริญรุ่งเรืองในอดีตยังมีให้เห็นกันอยู่ทั้งในตำบลหัวเขา และตำบลใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็น ป้อมปืนใหญ่กำแพงเมือง คูเมือง รวมไปถึงสุสานของสุลต่านสุไลมาน และสุสานของพ่อค้าชาวเมืองฮอลันดาที่อยู่ใกล้เคียง และวัฒนธรรมที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบันคือ ศาสนาอิสลาม เพราะประชากรส่วนใหญ่ในตำบลหัวเขา นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนเรื่องของภาษา คือภาษามลายู ได้สูญหายไปจากตำบลหัวเขานานแล้ว แต่ยังมีโบราณสถานที่สำคัญที่หลงเหลือไว้ให้ชนรุ่น

หลังได้ศึกษา และเกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของคนที่บรรพบุรุษได้รักษา และเป็นเมืองโบราณให้จดจำตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา

สภาพภูมิศาสตร์

ทะเลคู่ตระการ

เรื่องศวัตินธรรม

เมืองท่าแดนใต้

น้ำตาลเลิศรส

หัตถกรรมล้ำค่า

ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของอำเภอสิงหนคร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลสทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับ ทะเลสาบสงขลา

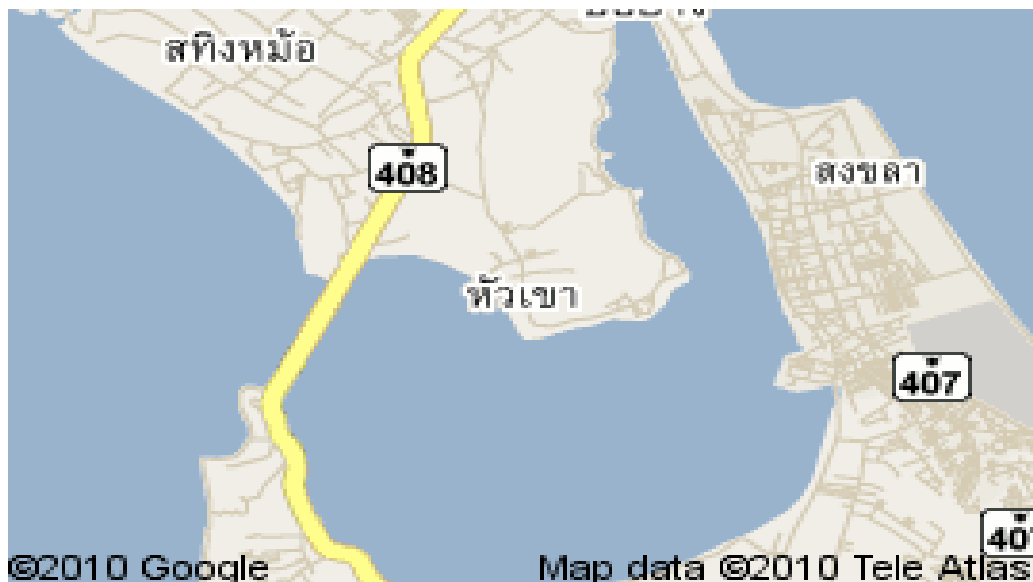
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลสาบสงขลาและอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ทะเลสาบสงขลา

ตำบลหัวเขามี 8 หมู่บ้าน ในหมู่ที่ 2 บ้านแหลมสน บ่อเตย สุวรรณคีรี ปอทรัพย์ ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าคนกลุ่มแรกที่เริ่มก่อตั้งชุมชนแหลมสน

ติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ จึงทำให้บุคคลหลายเชื้อชาติมาอาศัย และมีลูกหลานสืบต่อกันมาในเมืองสงขลา กลายเป็นสังคมที่ผสมผสานจากหลายเชื้อชาติ

พื้นฐานทางวัฒนธรรม สืบเนื่องจากเมืองสงขลาเคยเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนา ต่อมาเมื่อมีการทำสงคราม ค้าขายกับต่างเมือง และมีการโยกย้ายเมืองหลายครั้ง ทำให้ศาสนาและวัฒนธรรมเมืองสงขลาเป็นแบบผสมผสานด้วย คือศาสนาพุทธเป็นหลัก รองลงมาเป็นอิสลาม จีน คริสต์ ตามลำดับ ลักษณะวัฒนธรรมของประชากรในพื้นที่ ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งความเชื่อ ประเพณี ศาสนา อาชีพ ศิลปกรรม ศิลปะการแสดง โดยเฉพาะโบราณสถาน โบราณวัตถุและแหล่งโบราณคดีซึ่งมีทั้งในบริเวณที่เป็นเมืองสงขลาหัวเขาแดง และเมืองสงขลาฝั่งแหลมสน โบราณสถานและแหล่งโบราณคดีที่ฝั่งแหลมสน คือ สุสานเจวีลาเซน ชุมประตูป่อเก็ง วัดสุวรรณคีรี วัดป่อทรัพย์ วัดคีรีวรรณาวาส (วัดร้าง) วัดวิหารเบิก (วัดภูผาเบิก) สุสานตระกูล ณ สงขลา และศาลาหลบเสือ โบราณสถานและแหล่งโบราณคดีดังกล่าว นับถึง พ.ศ.2545 ได้รับการขุดแต่งและบูรณะจากหน่วยศิลปากร ที่ 9 สงขลาทั้งสิ้น ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลหัวเขานับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 90 รองลงมาเป็นศาสนาพุทธ ร้อยละ 10 ประชากรใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาใต้) ในการสื่อสาร ส่วนภาษามลายูได้สูญหายไปนานแล้ว

การคมนาคมและสาธารณูปโภค

เส้นทางการคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบล :

ห่างจากที่ว่าการอำเภอสิงหนคร 2 กิโลเมตร มีถนนลาดยาง 3 สาย เข้าสู่หมู่บ้าน

📍 **สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค**

ไฟฟ้า 8 หมู่บ้าน , น้ำประปา 8 หมู่บ้าน

การปฏิบัติเพื่อบำรุงรักษาประเพณีวัฒนธรรมทางสังคมของวิถีของประชาชนในตำบลหัวเขา ขึ้นอยู่กับกลุ่มคน ซึ่งนับถือศาสนาและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ ทุกศาสนาสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันแบบญาติมิตรที่ดีต่อกันได้

อาชีพที่สำคัญของประชากร เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างทะเลอ่าวไทย และทะเลสาบ จึงมีปัญหาคาความสมบูรณ์ของพื้นที่การเกษตรและแหล่งน้ำดื่ม น้ำเพื่อใช้ในการเกษตร บางฤดูกาล ในตำบลหัวเขาจะมีการประกอบอาชีพด้านการประมง มีการจับสัตว์น้ำในทะเลอ่าวไทย และทะเลสาบสงขลา นอกเหนือจากการเลี้ยงปลาในกระชังแล้ว มีการแปรรูปอาหารทะเล อุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง รวมถึงอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ อู่ต่อเรือ โรงซ่อม ทาสีเรือ ร้านจำหน่ายไม้แปรรูป การทำขนมจีน ทำกุ้งแห้ง ทำปลาหวาน และข้าวเกรียบปลา มีการทำนากุ้ง ทำไร่นาสวนผสมบ้าง การเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่จะเป็นโคพันธุ์พื้นเมือง สุกร แพะ และแกะ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน ส่วนที่เหลือก็จำหน่ายเป็นรายได้เสริมของครอบครัว

บทที่ 3

บ่อซั้บกับชุมชนบ่อทรัพย์

การวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้ เรื่อง “ บ่อซั้บกับชุมชนบ่อทรัพย์ ”
 ทีมผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูล ดังนี้

ความเป็นมาของบ่อซั้บ มีตำนานเล่าจากนางวนิดา (ขายเจียว) บำรุงผล
 อายุ 90 ปี อยู่บ้านบ่อเตย เล่าว่า มีคนไปตักน้ำที่บ่อซั้บ เห็นขันทองลอยขึ้นมากลางบ่อหมุนเวียน
 อยู่อย่างนั้นจะตักก็ตักไม่ได้ เมื่อเอาถังลงไปตักขันทองก็จะจมลงในบ่อแล้วลอยขึ้นมาใหม่
 หมุนเวียนอยู่อย่างนั้นสักพักใหญ่ ก็จะจมหายไป คนเฒ่าคนแก่เชื่อว่า ทรัพย์ขึ้นมาให้เห็นเพื่อให้รู้
 ว่าบ่อนี้มีทรัพย์เท่านั้น แต่เอาไปเป็นเจ้าของไม่ได้ คนมีบุญเท่านั้นจึงจะได้เห็น ซึ่งน้อยมาก และก็
 เล่าต่อไปว่ามีคนจับปูในหลุมน้ำในบ่อคืนนั้นได้ ก็เอาไปขังไว้และต่อมาก็ปล่อยในทะเล ก็มีคนแก่
 ถือศีลไปเข้าฝันคนที่จับปูได้ว่า “ เข้าเอาปูทองมาให้แล้วเอ็งเอาไปปล่อยเสีย ” ส่วนคำบอกเล่าของ
 นายเสี้ยน แผละหลี่ อายุ 66 ปีและนางฝาติมะ แผละหลี่ อายุ 63 ปี นับถือศาสนาอิสลาม อยู่
 บ้านเลขที่ 3/1 หมู่ที่ 4 ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ได้เล่าให้ฟัง ความว่าในอดีต
 ได้มีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐาน หมู่บ้านศาลาท่าม้า ซึ่งเป็นตลาดนัดของคนทั้งตำบลหัวเขา ใครได้
 กุ้ง ปู ปลาที่หามาได้ก็เอามาขายที่ตลาดท่าม้าเป็นประจำทุกวัน ตอนนั้นการคมนาคมไม่ค่อย
 สะดวก ผู้คนจะเอาเรือบรรทุกสินค้ามาขึ้นที่ศาลาท่าม้า เมื่อมีสินค้ามาขายไม่หมดก็เอาสินค้า
 บรรทุกหลังม้าไปขายต่อในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่นบ้านหัวเขาแดง บ้านเลนอก บ้านท่าเสา แล้วแต่
 ความสะดวก ปัจจุบันชาวบ้านยังเรียกศาลาท่าม้าอยู่เหมือนเดิม และมีหมู่บ้านจีน ปัจจุบันอยู่ที่บ้าน
 ปลัดยี่น ซึ่งมีเชื้อสายจีนเต็มตัว และผู้คนก็ยังเรียกหมู่บ้านจีนอยู่เหมือนเดิม เหตุการณ์ตอนนั้น
 ชาวจีนได้ทำอาชีพประมง คือดักโพงพาง โพงพางเป็นภาษาจีน เป็นอุปกรณ์ที่ใช้หาปลา เมื่อได้กุ้ง
 ปลาแล้วก็นำมาใส่ถั่ว ซึ่งคนจีนเอาหอย และไม้ไผ่มาสานทำเป็นลูกๆ เมื่อเงินขายกุ้งไม่หมด ก็
 นำมาต้มแล้วตากแดดทำเป็นกุ้งแห้ง ลูกปลาก็นำมาทำแห้ง ส่วนลูกกุ้งตัวเล็กๆ ก็นำมาทำเคย
 (กะปิ) ซึ่งคนในหมู่บ้านก็ทำกันมาช้านาน คนจีนก็มีลูกมีหลาน มากมายและได้แต่งงานกับคนไทย
 พุทธและอิสลามบ้าง และลูกหลานจีนได้เริ่มบุกเบิกทำวัด ซึ่งอยู่ติดกับเนินเขา เรียกว่า “ วัดกุฎา
 เบิก ” จนถึงทุกวันนี้ และต่อมาเมื่อมีคนมาอาศัยอยู่มากๆก็เริ่มขยายวัดใหม่ ซึ่งอยู่ใกล้ๆกัน ตั้งชื่อ
 ว่า “ วัดवाद ” เพราะเจ้าอาวาสมีฝีมือในการวาดรูปและแกะสลัก จึงตั้งชื่อว่าวัดवाद และต่อมาเมื่อมี
 คนมาอาศัยอยู่มากๆก็ตั้งวัดอีกวัด หนึ่งชื่อว่า “ วัดบ่อทรัพย์ ” เพราะว่ามีบริเวณกว้างขวาง มีสวน

ไรรณา พอที่ชาวบ้านแถวนั้นจะทำมาหากินแบบอัตตภาพและข้างวัดนั้น มีบ่อใหญ่อยู่บ่อหนึ่งและมี
ต้นเตยอยู่มากมาย ชาวบ้านจะเรียกว่าบ่อนั้นว่า “บ่อเตย ”

อีกมุมหนึ่งจะมีต้นพิกุล และต้นกระดังงาร่มรื่นใหญ่โตมาก ส่งกลิ่นหอมอบอวลไปหมด ตอนเช้า
ผู้คนจะพากันมาตักน้ำและเก็บดอกพิกุลไปร้อยเป็นพวงมาลัยใส่มวยผม (สมัยก่อนผู้หญิงจะไว้มวย
ผมแล้วร้อยดอกพิกุลใส่มวยผม) แดมดอกกระดังงารอบๆมวยผมแลดูสวยงามมาก ข้างวัดมีสระบัว
ชูช่อออกดอกสวยงามมาก ธรรมชาติชวนฝันยิ่งนักหากใครได้มาพบเห็น ข้างๆวัดมีนาอยู่หลายไร่
และที่ชาวนาแห่งนั้น มีตากับยายอาศัยอยู่ แก่ไม่มีลูกและวันหนึ่ง หลังจากกินข้าวเย็นเสร็จแล้ว สอง
ตายายก็นั่งพักผ่อนหย่อนใจกันที่นอกชาน มองดอกบัวที่ชูช่อ ล่องลมแกว่งไปมาตามธรรมชาติกลิ่น
ดอกพิกุล และดอกกระดังงาโชยมากับสายลมช่างสดชื่นยิ่งนัก ขณะที่ตากับยายนั่งคุยกันนั้น ตอน
หนึ่งยายได้พูดกับตาว่า ตาเอ๊ย ! เราสองคนก็แก่มากแล้วลูกหลานก็ไม่มี อยู่กินกันไปวันๆไม่รู้ว่าจะ
ตายจากกันวันไหน ส่วนตาก็พูดขึ้นว่า ยายเอ๊ย ! อายุเราก็ปุ่นนี้แล้วจะไปเอาอะไรกับเรื่องจนมี หมั่น
ทำความดีเอาไว้หลายๆก็แล้วกัน จะได้เป็นบุญกุศลผลบุญเพื่อชาติหน้าเราจะได้สบายกับเขาบ้าง พูด
จบ ยายก็ลุกขึ้นไปจะตักน้ำเพื่อจะมาล้างเท้าจะได้เข้านอน แต่ปรากฏว่าไม่มีน้ำเลย ยายจึงชวนตาไป

ตักน้ำที่บ่อเตยซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านนัก ขายถือหม้อดินมาลูกหนึ่ง ตาถือมาอีกลูกหนึ่ง เพื่อเอาน้ำหุงข้าวใส่บาตรพระตอนหัวรุ่ง ทั้งสองเดินตามหลังกันมา จนถึงบ่อเตย ขายก็ตักน้ำให้ตาหนึ่งหม้อ และ

12

ก็จะตักใส่หม้อตนเอง แต่ยังไม่ทันได้ตักน้ำ ขายเห็นน้ำพวยพุ่งขึ้นกลางบ่อ ขายร้องเรียกตาเสียงดังมากกว่า ตาถามดูอะไรนี่แน่ะ หม้อก็ลอยขึ้นจากบ่อ ส่วนตามองไม่เห็นอะไร ชะโงกลงไปบ่อก็ไม่เห็นมีอะไร (ถ้าเป็นทรัพย์จะเห็นคนเดียว) ตาพูดว่าขายแก่่มากแล้วหูตาฝ้าฟาง มองอะไรเห็นเป็นนั่นเป็นนี่ไปหมด ไปรีบกลับบ้านกันเถอะ เร็วๆจะมีดคำแล้ว และเป็นเวลาที่ดวงอาทิตย์จะลับขอบฟ้า เสียงหรีดหึ่งเรไร ร้องเสียงระงมไปทั่ว เสียงหมาเห่ารับกันเป็นทอดๆ บรรยากาศวังเวงยิ่งนัก กลิ่นดอกพิภูล และดอกกระดังงายามค่ำคืนนั้นส่งกลิ่นหอมหวานไปหมด ส่วนตaxyกหม้อน้ำจะกลับบ้าน ขายก็ร้องบอกตาว่า อย่าเพิ่งไปรอเดี๋ยวนะ ขายไปหาไม้มาอันหนึ่ง เอามาเขี่ยหม้อที่ลอยอยู่กลางบ่อให้เข้ามาใกล้ เพื่อดูว่ามีอะไรอยู่ในหม้อ ขายร้องออกมาว่า อ้อ! ใ้ฉันเอง ขายเลยไปเก็บใบบอนข้างบ่อมา 2-3 ใบเพื่อนำมาใช้ห่อสิ่งที่แะเก็บได้ ขายเอามาครึ่งเดียว ที่เหลือแะให้ลอยอยู่ในบ่อเหมือนเดิม และชวนตaxyกลับบ้าน ระหว่างทางกลับบ้านเสียงหมาเห่าหอนมาตลอดทาง ขายกับตaxyรีบเดินกลับบ้านอย่างรวดเร็ว พอมาถึงบ้านก็รีบเอาของที่เก็บได้เอาไปไว้ในครกเพื่อจะได้ทำแะใส่บาตรพระตอนหัวรุ่ง ต่อมาตอนเช้ามีด ขายลุกขึ้นมาจะหุงข้าวใส่บาตรพระ สิ่งที่ขายเก็บได้ตอนหัวค่ำกลับกลายเป็นทองคำ เหลืองอร่ามเหมือนแม่ขมิ้นจริงๆ ขายก็รีบตะโกนเรียกตาที่กำลังนอนหลับอยู่ ให้ลุกมาดูอะไรนี่ เร็วๆตาเรารวยกันใหญ่แล้วคราวนี้ ตาได้ยินเสียงของขายแบบนี้ก็รีบลุกขึ้นจากที่นอนออกมาดู ก็เห็นทองคำเยอะแะไปหมด ขายนึกขึ้นได้ว่ายังมีอยู่อีกในหม้อที่ลอยอยู่กลางบ่อยังเอามาไม่หมด เพราะเห็นว่ามันเป็นขมิ้น ฉนั้นจึงเอามาแะนี้ ขายออกวิ่งนำหน้า ส่วนตaxyวิ่งตามหลังขายมาคิดๆ ชาวบ้านเห็นตaxyกับขายชวนวิ่งแข่งกัน ก็สงสัยเลยร้องถามว่า ตaxyขายจะรีบไปไหนกันเห็นวิ่งกันไม่หยุด ขายและตaxyพูดขึ้นพร้อมกันว่าจะไปที่บ่อทรัพย์ๆ ชาวบ้านต่างกังงเพราะว่าไม่เคยได้ยินใครเรียกบ่อน้ำนั้นว่าบ่อทรัพย์เลย พอชาวบ้านรู้ข่าวบ่อทรัพย์ บ่อทรัพย์ก็ดังไปทั่ว ตั้งแต่นั้นมาบ่อเตยก็เปลี่ยนมาเป็นบ่อซั้บและชาวบ้านตั้งชื่อวัดว่า “ วัดบ่อทรัพย์ ” ส่วนตaxyกับขาย ก็นำทองที่ได้มาจากบ่อทรัพย์ก็เอาไปขายกับเงิน ที่มาทำการค้าและดัมกั้จนร่ำรวยมีเงินมากมาย ก็ได้ซื้อทองของตา ขาย และมาตั้งร้านที่ฝั่งสงขลาและลูกหลานก็ทำทองขขายกิจการร้านขายทองมาจนถึงทุกวันนี้

คุณยายเขียว ก็เล่าต่อไปว่า บ่อซับเป็นหลุมดินธรรมชาติขนาดไม่กว้างมากนัก ตั้งอยู่หน้าวัดบ่อทรัพย์ เป็นแหล่งน้ำที่ชาวบ้านในละแวกบ้านบ่อเคยให้วัวมากินน้ำ (ส่วนใหญ่ชุมชนนี้มีอาชีพเลี้ยงวัวเป็นส่วนใหญ่) ต่อมาชาวบ้านในบ้านบ่อเคย – แหลมสน ก็ได้เกณฑ์คนมาช่วยกันขุดบ่อดินให้ใหญ่ขึ้น และต้องใช้คนจำนวนมาก กอปรกับพื้นดินในบริเวณนั้นเป็นดินเชิงเขาที่มีดินปนหินเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากลำบากมาก ต้องใช้ชะแลงในการขุด และก่ออิฐแดงฉาบปูน ใช้ระยะเวลานานมากแต่ไม่ทราบระยะเวลาได้ เพราะตอนนั้นยายเขียว(ผู้เล่า)ยังเป็นเด็กเล็กๆอายุประมาณไม่ถึง 10 ปี

บ่อซับอยู่ท่ามกลางชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามที่มาใช้ประโยชน์ร่วมกัน บ่อซับเป็นบ่อน้ำขนาดใหญ่ ผู้คนมาใช้น้ำกันทุกครัวเรือนในการอุปโภคและบริโภค เพราะเป็นบ่อที่อยู่ศูนย์กลางของหมู่บ้าน บ่อซับที่มีความลึกของน้ำประมาณ 10 เมตร สะอาด น้ำสีเขียวแสดงถึงความลึกของบ่อ ชุมชนในละแวกนี้ มีจิตสำนึกในการใช้น้ำ มีการดูแลรักษาความสะอาดรอบๆบ่ออยู่เสมอ เมื่อบางส่วนมีการกะเทาะของปูนที่ฉาบรอบๆบ่อ ผู้คนในหมู่บ้านก็จะช่วยกันซ่อมแซม ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์อีกครั้ง มีบางครั้งที่น้ำในบ่อมีน้อยเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝน ในช่วงเดือนมกราคม-กันยายน จะมีปริมาณน้ำฝนน้อย กระจายไม่สม่ำเสมอและเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงด้วย ทำให้มีปริมาณน้ำน้อย ก็จะเกณฑ์คนในหมู่บ้านมาช่วยกันหรือขุดเอาดินที่สกรกขึ้นจากบ่อ บางคนก็พบสร้อยคอทองบ้าง บางคนก็ไม่พบอะไรเลยแล้วแต่ใครจะโชคดี แต่ทุกคนก็ทำด้วยจิตใจมุ่งมั่นเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเพื่อจะได้มีน้ำที่สะอาดในการบริโภคและอุปโภคในชุมชน แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมีอยู่มาก ใช้เพียงพอในหมู่บ้านและละแวกใกล้เคียงเมื่อถึงช่วงฤดูฝนในเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม จะเป็นช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านมาจากอ่าวไทย ได้นำความชื้นและฝนมาตกในปริมาณมาก ทำให้ปริมาณน้ำในบ่อมีปริมาณมากขึ้น

นางวรรณ มิตรชุมพล อายุ 52 ปี ได้เล่าว่า บ่อซั้วมีความสำคัญต่อชุมชนในด้าน การรักษาโรคเพราะในอดีตน้ำในบ่อซั้วเป็นที่เลื่องลือในการใช้รักษาโรค คือเอาน้ำไปดื่มกิน และ อาบเพื่อรักษาโรค ส่วนใหญ่ก็จะหายจากโรคทั้งนั้นเพราะชาวบ้านที่มีความเชื่อ ก็เดินทางมาที่บ่อซั้ว

เพื่อมาเอาน้ำไปรักษาให้หายจากโรค ซึ่งก็ไม่ผิดหวัง ในช่วงนั้นมีผู้คนเดินทางมามากมายทั้งใน
 ละแวกใกล้เคียงและต่างพื้นที่ ต่างมุ่งหวังเพื่อให้หายจากโรค ซึ่งบ่อซบนับว่าเป็นที่พึ่งทางจิตใจของ
 คนที่หมดความหวังในการรักษาโรคแล้วแต่กลับมีความหวังขึ้นมาใหม่ ในการที่จะหายจากโรคที่
 เป็นอยู่ และตามคำบอกเล่าของยายเขียวก็พูดถึงเรื่องการรักษาโรคเหมือนกัน

นางสมบุญ โวหาร อายุ 67 ปี เล่าว่า มีผู้คนจากกรุงเทพมหานคร มาเอาน้ำจาก
 บ่อซบเพื่อนำไปทำพิธีปลุกเสกเพื่อใช้ในการผสมปูนซิเมนต์ในการหล่อทำเสาบ้าน (เสาเอก) ในการ
 สร้างคอนโดมิเนียม ตามความเชื่อที่ว่า ชื่อของบ่อซบมีความหมายที่ดีซึ่งหมายถึงมีเงินทองมากมาย
 ถ้าปฏิบัติตามก็จะทำให้ร่ำรวยมีเงินทองมากมาย

นายฉิ้น มณีวงศ์ อายุ 84 ปี อยู่บ้านแหลมสน ได้เล่าว่าละแวกวัดบ่อทรัพย์ มีชุมชน
 บ้านบ่อเตยเป็นหมู่บ้านหนึ่ง ที่มีอาชีพทำแป้งขนมจีนเป็นอาชีพหลักที่ทำกันมานานหลายครัวเรือน
 ทั้งนำไปจำหน่ายในหมู่บ้านและละแวกใกล้เคียง ก็ใช้น้ำจากบ่อซบในการทำงานขนมจีน ซึ่งใช้น้ำ
 ปริมาณมากในการทำ ก็ไม่มีปัญหาเรื่องน้ำเพราะมีน้ำเพียงพอในการทำ ปัจจุบันอาชีพการทำขนมจีน
 ได้สูญหายไป เพราะได้แยกย้ายไปมีครอบครัวใหม่ เปลี่ยนไปทำอาชีพประมงบ้าง ย้ายไปอยู่ฝั่ง
 สงขลาบ้าง หาได้ยาก จะมีหลงเหลือให้เห็นการทำขนมจีนแบบดั้งเดิมได้ที่หมู่ที่ 6 ตำบลหัวเขา
 เพียง 1 ครัวเรือนเท่านั้น

นางสาวริชอ อุบลมณี อายุ 67 ปีอยู่บ้านนอกหมู่ที่ 4 ตำบลหัวเขา เล่าว่าได้มาใช้น้ำที่บ่อซับ ตั้งแต่อายุได้ 10 กว่าขวบ และได้ฟังคนเฒ่าคนแก่เล่าให้ฟังเกี่ยวกับบ่อซับว่า ไปตักน้ำที่บ่อเห็นพานทองลอยวนเวียนอยู่ในบ่อ เลยตกใจวิ่งกลับบ้านไปเล่าให้แม่ฟัง กลับมาก็ไม่มีอีกแล้ว เพราะบ้านอยู่ไม่ไกลจากบ่อเท่าไรนัก และใกล้ๆบ่อซับ ก็จะมีบ่ออีกหนึ่งบ่อแต่เล็กกว่ามากผู้คนในหมู่ที่ 4 ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามจะมาใช้กันมาก แต่เมื่อน้ำแห้งก็จะมาใช้น้ำที่บ่อซับ เพราะบ่อซับเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านอุปโภค-บริโภค ที่ผู้คนในหมู่บ้านต่างมาใช้น้ำร่วมกันทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ฟังพาอาศัยซึ่งกันและกันเรื่อยมา ต่างช่วยกันดูแลรักษาเพื่อให้ใช้ได้ยาวนาน ทั้งความสะอาดของน้ำในบ่อ รอบๆบริเวณบ่อซับที่ทุกคนเข้าใจถึงกฎกติกาสิ่งที่เป็นของสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของน้ำ แต่ในปัจจุบันความเข้าใจและความสำนึกในการหวงแหนทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัด ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า นั้น เป็นสิ่งที่หาได้ยาก ในบางกลุ่มช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด และดูแลสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ร่วมกันเพื่อให้คงอยู่และใช้ประโยชน์ร่วมกันตลอดไป

ยายเขียวได้เล่าเพิ่มเติมว่า สืบเนื่องมาจากพ่อท่านคงที่วัดบ่อทรัพย์ ท่านเป็นพระธุดงค์มาจากบ้านกาบู้ จังหวัดปัตตานี ท่านมาจำพรรษาที่วัดบ่อทรัพย์ ท่านมีวิชาคาถาอาคมเก่งกล้ามาก ผู้คนต่างล้าลือในความสามารถของท่าน ต่างมาหาของดี เช่น ลูกประคำดีควาย ตะกรุด ฯลฯ ไม่ขาดสาย และในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้คนฝั่งสงขลาก็ได้หนีสงครามมาหลบภัยที่ฝั่งแหลมสนมาอยู่ที่วัดบ่อทรัพย์กันมากมาย เพราะเชื่อว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนเป็นศูนย์รวมพลังความสามัคคีและความกล้าหาญ และตัวเองสามารถรอดปลอดภัยจากอันตรายต่างๆได้ เพราะที่วัดบ่อทรัพย์มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องอาหารและน้ำ รวมทั้งชุมชนที่เข้มแข็งและพ่อท่านคงซึ่งเป็นพลังศรัทธายึดมั่นในพระรัตนตรัยฝังแน่นในจิตใจของผู้คน ท่านก็ให้เครื่องรางของขลังไว้ป้องกันตัวแต่ถ้าคนไม่ดีท่านก็ไม่ให้ เพราะท่านนั่งทางในรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ เนื่องจากความศรัทธาและเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดบ่อทรัพย์ ได้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตา ผู้คนทุกสารทิศที่เดินทางมาหาของดี เพื่อไว้ป้องกันตนเอง หาให้ญาติสนิทมิตรสหายกันมากมาย แต่สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะคุ้มครองป้องกันคนที่ทำดีเท่านั้น และก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้คนเชื่อว่าบ่อซับเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตคนในชุมชนบ่อทรัพย์ ในการใช้ทรัพยากรน้ำ นายอาทิตย์ หมัดทอง อายุ 50 ปี ได้เล่าว่า บ้านพักอยู่ใกล้บ่อซับ ได้ไปใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภค เพราะในสมัยก่อนน้ำประปา น้ำบาดาลไม่มี ต้องใช้น้ำจากบ่อซับทุกวันหรือเกือบทุกวัน เมื่อถึงหน้าแล้งก็พยายามใช้น้ำอย่างประหยัด มีบ้างครั้งที่มีน้ำแห้ง แต่พอรุ่งเช้าก็ยังมีมากเหมือนเดิม ปัจจุบันเมื่อระบบน้ำประปาและบาดาลเข้ามา น้ำที่บ่อซับก็ใช้ซักผ้า และล้างรถ ผู้คนมาใช้น้อยลง ไม่มากเหมือนแต่ก่อน

นางนงนุช เพ็ชรเกษม อายุ 35 ปี ได้เล่าว่า ได้มาใช้น้ำที่บ่อซับตั้งแต่เด็กๆ มาดักไปใช้ใส่ปี๊บแล้วใส่รถเข็น (รถลูน) นำมาเก็บใส่ตุ่มไว้ใช้ 2-3 วัน จึงจะไปดัก ถ้าฝนตกก็ไม่ต้องไปดัก รอน้ำฝนเก็บไว้กินได้อีกหลายวัน ประมาณสัก 10 กว่าปีมานี้ ก็มีน้ำเข้ามาขายในหมู่บ้าน เป็นน้ำบาดาลคนบางกลุ่มก็ใช้บริการ บางคนก็ยังไปใช้น้ำที่วัดบ่อทรัพย์เหมือนเดิม และเมื่อประมาณ 6-7 ปีมานี้ก็มีระบบน้ำประปาเข้ามา ก็ติดตั้งกันเกือบทุกวันหรือเกือบทุกวัน น้ำที่บ่อซับก็ไม่ได้ไปใช้อีกเลย

นางสุพร เจริญสง อายุ 42 ปี ได้เล่าว่า ในอดีตใช้น้ำในบ่อซับมาสมัยรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ใช้กินใช้ในครัวเรือนทุกอย่าง แต่ในปัจจุบันน้ำในบ่อซับไม่สะอาด เนื่องจากผู้มาใช้บางส่วนไม่รักษาความสะอาด ทั้งขยะเกลื่อนกลาด และในขณะที่ระบบสาธารณสุขปโภค (น้ำประปา) เข้ามาเมื่อประมาณ 6-7 ปี ส่วนน้ำดื่มก็ซื้อน้ำ ก็สะดวกสบายกว่าแต่ก่อนแต่ต้องเสียเงินมากขึ้น เช่นเดียวกับนางอมรรัตน์ สุวรรณเดชา อายุ 30 ปี ตอนเด็กก็ไปใช้น้ำที่บ่อซับ แต่ตอนนี้มีน้ำประปาก็สะดวกขึ้นมาก แต่บางครั้งก็ไปใช้น้ำที่บ่อซับ เพื่อล้างรถ อาบน้ำบ้างและซักผ้า

นางคง สุวรรณโร อายุ 94 ปี ได้เล่าว่าเมื่อก่อนคนในบ้านบ่อเตย และบ้านแหลมสนทั้งไทยพุทธและอิสลามมาใช้น้ำกันมากบางครั้งน้ำก็แห้งเหมือนกันเป็นบางปีแต่น้อยครั้ง ในช่วงหน้าแล้งต้องไปตักน้ำ ตั้งแต่ ตี 2 กลางคืน ชวนหลานๆ ไปด้วยก็เจอเหตุการณ์มากมาย ที่จำมาจนถึงทุกวันนี้ เพราะถ้าไปตอนเช้าคนมาตักน้ำมากและคอยกันนานและน้ำยังขุ่นอีก ก็ช่วยกันตักน้ำใส่ปี๊บ แล้วใส่รถเข็น เอามาใส่ตุ่มไว้ใช้ได้ 1-2 วัน ใช้ทุกอย่างลำบากมาก แต่หลังจากนั้นมีน้ำบาดาลเข้ามาประมาณ 7-8 ปี ก็ซื้อน้ำเป็นแท่งๆ ละ 80 บาทก็ใช้ได้หลายวัน หลังจากนั้น ประมาณ 6-7 ปีที่ผ่านมาที่มีน้ำประปาก็สะดวกขึ้นแต่ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ตอนนี้ก็ไม่ไปใช้น้ำที่บ่อซับอีกเลย

บ่อซับ

ชุมชนป่อทรัพย์

ต้นเตย

บทที่ 4

บทสรุป

บ่อซับเป็นศูนย์รวมของชุมชนที่ใช้ในการอุปโภค-บริโภคทุกครัวเรือน จากสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงเลียบริมทะเลสาบ พื้นที่ในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์มีน้อย ผู้คนในหมู่บ้านมีอาชีพทำการประมงเป็นหลัก ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มหนาแน่น มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน นับถือศาสนาต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์อันดีในการใช้น้ำซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่ทรงคุณค่า

เมื่อประเทศพัฒนา เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้านทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จำนวนประชากรมากขึ้นความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนองมากขึ้น การพัฒนาชุมชนต้องให้ก้าวทันเทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้มีนาระบบสาธารณูปโภคเข้ามา มีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนเพื่ออุปโภค-บริโภค มีการขุดสระน้ำบ่อลูกรัง ในหมู่ที่ 6 มีการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลกลางบ้าน ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 1 ในตำบลหัวเขา แต่ยังไม่ทั่วถึงรวมทั้งหมู่ที่ 2 บ้านบ่อเตย ต่อมา มีระบบน้ำประปาเข้ามา เมื่อประมาณ 5-6 ปีที่ผ่านมา ความเป็นอยู่ของชุมชนดีขึ้น ทุกครัวเรือนติดตั้งระบบน้ำประปา การไปใช้น้ำที่บ่อซับไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป เพราะความต้องการในการอุปโภค-บริโภคในชุมชนลดลง และในปัจจุบัน ความเจริญในด้านอุตสาหกรรมในด้านอาหารทะเล มีท่าเรือน้ำลึก มีโรงงานอุตสาหกรรมทางด้านอาหารทะเลหลายแห่ง ประชากรในชุมชนที่เป็นวัยหนุ่มสาว และวัยกลางคน ได้ไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น คงมีแต่ผู้ใหญ่ในวัยชราที่ทำงานอยู่กับบ้าน ดูแลลูกหลาน จึงมาใช้น้ำน้อยลง หลังจากมีระบบน้ำประปาเข้ามา บ่อซับจึงเป็นบ่อน้ำที่มีผู้คนบางกลุ่มเท่านั้นที่มาใช้ ถ้าเป็นวัยหนุ่มสาว ก็จะใช้ในการล้างรถจักรยานยนต์ รถยนต์ อาบน้ำข้าง ส่วนใหญ่มาใช้ในวันหยุด เสาร์- อาทิตย์ ตลอดทั้งวัน ถ้าโดยทั่วไปมาใช้ในตอนเย็น แต่ไม่ใช้น้ำในการบริโภคอีกต่อไป เพราะธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป ภาวะมลพิษจากชุมชน ที่ทำให้น้ำเปลี่ยนสภาพ และคนบางกลุ่มที่มาน้ำไม่ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดบริเวณบ่อน้ำ ทำให้รอบๆบ่อสกปรก มีขยะทิ้งเกลื่อนกลาดและน้ำมีความจำเป็นในการใช้น้อยลงจึงเกิดตะไคร่น้ำในบ่อด้านในและด้านนอก เพราะไม่ได้ทำการขุดลอกบ่อเหมือนในสมัยก่อนที่เมื่อน้ำน้อยลงในฤดูแล้ง ก็จะช่วยกันขุดลอกบ่อเพื่อที่จะได้น้ำสะอาด แต่ก็ยังมีคนในชุมชนมาดูแลรักษา อยู่สม่ำเสมอ เพราะจิตสำนึกความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินที่ประมาณค่าไม่ได้ของชุมชนนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. การประสานงานและการร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาแบบยั่งยืน
2. โรงเรียนและชุมชนควรสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกของเยาวชนให้รักและหวงแหนโบราณสถานและโบราณวัตถุ
3. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) ควรจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และให้คุณค่าต่อสังคมไทยโดยเน้นประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าต่อความทรงจำของคนท้องถิ่นในโอกาสต่อไป

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

- สนิท บุญฤทธิ. (2545), (หน้า 20), สงขลาเมืองเก่าจากหัวเขาแดงถึงท่าแหลมสน : สำนัก
ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสงขลา .
- ว่าที่ ร.ต. ชีร์ศักดิ์ ลิมปณัฐ, (2539) . หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 จังหวัด
สงขลา . (หน้า 30 - 51), กรุงเทพฯ: องค์การค้ำคูณสภา.
- เขมิกา หวังสุข. (2551). (หน้า 40-43).ภาคใต้: ประวัติศาสตร์และโบราณคดี. สงขลา; สถาบันคดี
ศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อำนาจ สงนวล . (2548) . ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา , สงขลา : สภา
วัฒนธรรมอำเภอสิงหนคร.